

RUNNING RECORD

EN SYSTEMATISK OG DETALJERET IAGTTAGELSE AF LÆSEADFÆRD

AF KIRSTEN WANGEBØ, READING RECOVERY TRAINER, PROFESSIONSHØJSKOLEN UCC, CENTER FOR LÆSNING VED INSTITUT FOR DIDAKTIK OG LÆRING.

Læreren tager en Running Record af elevens højtlesning af en tekst.
Foto: Kirsten Wangebo

I denne artikel indleder jeg med et kort rids af baggrunden for evalueringsværktøjet Running Record (Clay 2000, 2002), som er et evalueringsmateriale designet til at hjælpe undervisere i klasseundervisningen og i den individuelle undervisning med systematisk at observere elevens læseadfærd eller problemløsningsstrategier, mens han eller hun læser en sammenhængende skøn- eller faglitterær tekst højt. Dernæst beskriver jeg, hvad en Running Record er, hvordan den tages og formålet med at bruge den. Endelig beskriver jeg, hvilke forudsætninger og overvejelser der skal til for at opnå en brugbar og troværdig registrering og analyse. Jeg illustrerer med eksempler undervejs.

Baggrund

Running Record betyder helt bogstaveligt *løbende registrering* eller *løbende optegnelser*. Gennem årene er Running Record (Clay 2000, 2002) blevet et begreb, der dækker over én bestemt form for løbende

registrering, nemlig registrering af elevens adfærd og problemløsningsstrategier ved højtlesning. I resten af artiklen bruges glosen *Running Record* og formuleringen *at tage en Running Record*.

Running Record er designet og udviklet af Dr. Marie Clay tilbage i 60-70'erne. Den blev konstrueret i forbindelse med en omfattende langtidsundersøgelse af begynderlæsning af 100 elever i første klasse i New Zealand. Undersøgelsen var styret af spørgsmålet: "Hvor tidligt i læseprocessen kan man se, at barnet er ved at komme ud af kurs?" (Clay 1982). I håb om at kunne afdække dette, valgte man at registrere elevernes skriftsproglige læringsproces ugentligt i løbet af deres første skoleår. Forskningsprojektet var inspireret af metoder fra udviklingspsykologien, som gør det muligt at observere, hvordan børn arbejder med at problemløse komplekse opgaver. Et andet mål var at bringe forskningen ind i klasseværelset, så nogle af de teknikker til observation, der anvendtes af forskeren med stort udbytte, kunne anvendes af

Denne artikel er skrevet af Kirsten Wangebo, Center for Læsning ved Professionshøjskolen UCC. Kirsten Wangebo underviser på kurser og uddannelser, der relaterer til læsning og skrivning både i almen- og specialundervisningen. Hun blev i 2001 uddannet Reading Recovery Trainer på The European Reading Recovery Centre ved The Faculty of Early Childhood, University of London. Hun leder nu det danske Reading Recovery Center på Professionshøjskolen UCC og er ansvarlig for uddannelsen af Reading Recovery (RR)-lærere i Danmark, for kvalitetssikringen af RR-undervisningen på de mange RR-skoler rundt om i landet, for dokumentation af RR-resultaterne og for oversættelse og videreudvikling af Dr. Marie Clays forskning om begynderlæseundervisning og afdækning af læsevanskeligheder til gavn for det danske skolesystem. Den første danske bearbejdning af Marie Clays tekster var *Concepts about Print: Børns fornemmelse for skriftsprog* (Clay og Wangebo, 2005).

underviseren til at opstille hypoteser om, hvordan man kunne tilrettelægge en bedre og mere effektiv undervisning både for den enkelte elev og for elevgrupper på klasseniveau.

Konklusionerne var:

Den professionelle og effektive lærer skal

- som en del af sin undervisning planlægge at observere nøjagtigt, hvad eleverne lærer
- lære at beskrive i præcist sprog den observerede adfærd, og hvad dette måtte indikere
- kunne fremlægge mulige hypoteser om elevernes skriftsprogslæring for kolleger og diskutere dem, uanset om man er enig eller uenig og reflektere over de undervisningsvalg, som han eller hun konstant træffer.

Efterfølgende blev Running Record sammen med andre forskningsværktøjer fra denne undersøgelse bl.a. *Børns fornemmelse for skriftsprog* (ibid) et evalueringsredskab for læseundervisere i undervisningen af begynderlæsere. Running Record er nu et naturligt evalueringsredskab for modersmålslærere i almenundervisningen, for undervisere i tidlig indsats og i specialundervisningen i engelsk-, spansk- og fransktalende områder verden over og siden 2002 også i Danmark. Running Record evalueringsværktø-

jet anses for at være den hidtil mest nyttige teknik til at dokumentere tidlige læseprocesser (Johnston 1996).

Den danske Running Record

Vi har i Danmark indtil videre besluttet at fastholde det oprindelige navn: *Running Record* for at sikre, at materialets autentiske observations- og analysepotentiale fastholdes. Det er vores erfaring, at individuelle forsøg på tilpasninger af forskellig art fx udeladelse af analysedelen reducerer dette værktøj til et traditionelt fejloptællingsinstrument. På den måde udvandes de muligheder, som den autentiske version tilbyder lærerne.

Marie Clays autentiske Running Record er beskrevet i *An Observation Survey of Early Literacy Achievement* (2002). Her kan man i detaljer læse om konventionerne og brugen af Running Record. Denne artikel og undervisningen af lærere tager udgangspunkt i registreringssystemet og analysen herfra. Det fungerer lige så godt og entydigt i Danmark som i andre lande. Running Record er nu under forberedelse til udgivelse i Danmark.

Hvad er det særlige ved Running Record?

Running Record er et evalueringsmateriale designet til at hjælpe underviseren med systematisk at observere elevens læseadfærd eller problemløsningsstrategier, mens han eller hun læser en sammenhængende skøn- eller faglitterær tekst højt. Dette skal ses i modsætning til andre test, der undersøger delområder i isolation inden for læsning, fx bogstavkendskab, fonemkendskab, ordkendskab eller manipulation af ord, selvom der i læseundervisningen størstedelen af tiden læses sammenhængende tekster. Hvis Running Record tages systematisk, har vi evidens for, i hvor høj grad eleverne kan bruge deres viden om bogstaver, lyde og ord til at *forstå* en tekst (Clay 1991).

Running Record kan med fordel anvendes af både dansk lærere, specialundervisningslærere og faglærere på alle elevgrupper i hele skoleforløbet og tages på alle teksttyper.

Running Record har tre formål

1. *Registreringerne kan bruges til at vejlede læreren i planlægningen af undervisningen*
Hvis læreren gransker registreringerne nøje og

analyserer dem, kan han se, hvad eleven kan, hvad eleven næsten kan (partially known), og hvad eleven har brug for at lære for at komme videre. Det kan hjælpe læreren med at træffe velunderbyggede valg i planlægningen af undervisningen. Og registreringerne gør det muligt for læreren at beskrive den observerede adfærd.

2. *Registreringerne kan bruges til at vurdere tekstens sværhedsgrad*

Når rigtighedsprocenten er udregnet, kan man vurdere, om teksten er *for svær* (under 90%, dvs. under 90% af tekstens ord er læst korrekt), *undervisningsejnet* (mellem 90 og 95%) eller *for nem* (over 95%). Disse informationer kan bruges til at sikre, at eleven læser bøger af passende sværhedsgrad.

3. *Registreringerne kan bruges til at opfange udvikling*

Man kan også sammenligne sine registreringer af den samme elev over tid, eller man kan sammenligne én elevs registreringer med andre elevers, hvis man bruger den samme standard, når man

- registrerer
- beskriver, hvad man har observeret
- udregner rigtighedsprocenten
- fortolker registreringerne.

Når man observerer og registrerer en begynderlæseres læseadfærd regelmæssigt, kan man se, hvordan eleven finder nye veje til at problemløse, når han møder ord, han ikke umiddelbart kan læse, og hvordan læseudviklingen forløber; om den udvikler sig tilfredsstillende eller er 'løbet af sporet'. Her beskrives i grove træk med fare for oversimplificering en lang og kompleks læseudviklingsrejse med markante skift og ændringer undervejs i det, en elev kan. For mange elever starter denne udvikling allerede før skolen:

En udviklingsrejse

I starten, når eleven sidder med en tekst, fortæller han en historie, inspireret af billederne og sin omverdensforståelse. De ord eleven siger, matcher ikke de trykte ord på tekstsiden. Han 'digter', men opfører sig som læser. Senere, når han har opdaget, at alt det, der står på tryk, bestemmer, hvad man siger, fx at den enkelte klump 'kruseduller' har visse grafiske og lydige repræsentationer, og at rækkefølgen af disse bestemmer det enkelte ord, bliver der gradvis større overensstemmelse mellem det, han læser og det, der står. Han lærer sig undervejs mere økonomiske måder, dvs. hurtigere og mere effektive måder at læse på, der samtidig understøtter og

fremmer læseforståelsen. Passagerne med flydende læsning bliver længere og længere, og der ses ingen eller ganske få selvkorrektioner. I skolen har læreren mulighed for at iagttage denne udvikling typisk fra skolestart og frem, men udviklingen og udviklingstakten er forskellig fra elev til elev. Running Record kan opfange denne udvikling.

Hvordan tager man en Running Record?

Det er meget enkelt at tage en Running Record. Læreren sætter sig ved siden af eleven. Prøv at skabe en tryk og uformel stemning. Læreren benytter de vedtagne regler for registrering og kan blot benytte et blankt stykke papir eller et fortrykt tomt registreringsark med plads til analyse. Det er ikke nødvendigt, at man har en forlags-fortrykt kopi af teksten. Man bør i stedet tage udgangspunkt i den tekst, der

er relevant for eleven netop nu. En fortrykt tekst på registreringsarket kan endog være en hæmsko, fordi der tit ikke er plads nok til at registrere kompleks læseadfærd. På denne måde kan man tage en Running Record *hvor som helst* – på *en hvilken som helst tekst*, som er relevant netop nu – og *når som helst* det falder naturligt enten i klassen eller i den individuelle undervisning. Og læreren behøver ikke at forberede sig. På den måde bliver det meget fleksibelt og ukompliceret at tage en Running Record.

Registrering

Nøglen til præcise registreringer er standardiseret administration og registrering. Man anbefaler at bruge de standardiserede konventioner til at registrere elevens læseadfærd og brug af problemløsningsstrategier. Det skal dog bemærkes, at de muligheder, dette notationssystem giver, kun kan udnyttes fuldt ud, hvis læreren har lært at tage en Running Record. At lære at tage, analysere og tolke en Running Record handler ikke bare om at sætter hakker, skrive forskellige vedtagne stenografiske forkortelser, tegn og pile. Det indebærer også, at man skal være sig bevidst om sit læsesyn og sin teori om, hvordan børn tilegner sig læsning, hvis man skal udnytte analyse- og tolkningspotentialer i Running Record. Og det kræver øvelse og tid at lære at lave en valid registrering og analyse. Dette læres bedst på kurser og under vejledning af en erfaren kollega.

I det følgende redegøres for begrundelserne og forudsætningerne for at registrere elevens læseadfærd systematisk.

Højtlesning og stillelæsning

En Running Record bruges til systematisk observation og registrering af individuel højtlesning, men ikke stillelæsning. Den modne læser læser almindeligvis inde i sig selv. Al problemløsning foregår løbende, mens der læses, og kun læseren selv er bevidst om, hvornår han eller hun skifter gear – går ned i læsehastighed, når der er et ord, der umiddelbart ikke kan læses, eller meningen med teksten glipper. Måske finder han en løsning eller opgiver og springer problemet over, fortsætter og skifter igen til et højere gear. Problemløsningsprocessen under stillelæsning kan kun beskrives ved selvevaluering. Det er ikke muligt for en underviser at evaluere stillelæsning. Heldigvis læser begynderlæsere tit højt af sig selv, selv om man beder dem om at læse inde i sig selv. Selv om højtlesning og stillelæsning ikke er det

samme for den modne læser, fordi de har forskellige formål, er det muligt at observere og registrere de sproglige processer, som foregår inde i læseren ved højtlesning. Denne vurdering kan dog kun blive en tilnærmelse af læserens mentale aktivitet. Men der er tilstrækkeligt meget tilfælles ved højtlesning og stillelæsning, til at man kan analysere elevens højtlesning og dermed kan forstå den måde, den enkelte læser processerer skriftsproget på, når han eller hun læser. *At tage en Running Record* handler således om at kunne opfange, hvad eleven gør, når han eller hun læser en tekst højt.

At lytte kritisk til højtlesning

Den erfarne læseunderviser i begynderlæseundervisningen lytter ofte til elevernes højtlesning og får derfor en fornemmelse af de strategier, der anvendes, og viden om, hvor eleven er i sin læseudvikling. Men generelt er det ikke tilstrækkeligt bare at lytte til højtlesningen og stole på sin hukommelse. Hukommelsen kan glippe og kan ikke præsenteres som konkret information. Man kunne optage elevens læsning, men det er i længden alt for besværligt, og på en lydoptagelse kan man ikke se elevens kropssprog undervejs i læsningen. Tit giver non-verbale reaktioner meget vigtige oplysninger, som ikke kan opfanges på bånd. Det er langt mere nyttigt at have en grafisk repræsentation af højtlesningen, så man kan få de undervisningsmæssige informationer i ét blik og kan sammenligne tidlige og senere registreringer og samle registreringerne systematisk. Men skal observationen være valid, stilles der store krav til observatøren.

At observere

Formålet med at observere læseadfærd er at få et så præcist og troværdigt billede som muligt af, hvordan en læser kommer igennem en tekst. Som observatør bør man derfor være meget bevidst om sin rolle og være neutral for ikke at påvirke processen undervejs og dermed resultatet. Hvis man blander sig undervejs i en Running Record – hjælper eleven og fortæller ham, hvad han skal gøre eller retter eventuelle fejl, så er der intet, der kan overraske under analysen, og den vil ikke være noget værd. Hvad er det nærmere, der kan være interessant at lytte efter og få registreret?

Hvad kan man observere?

Når en forfatter har skrevet en tekst, er ordene og ordenes rækkefølge fastlagt. De står trykt på tekstsiden, og ordlyden er ikke til diskussion. Men hvis eleven

læser noget andet end det, der står, eller går i stå, rejser det en række spørgsmål. Arbejder eleven aktivt med at problemløse eller afventer han, at læreren gør arbejdet for ham? Og hvordan arbejder eleven med at finde ud af, hvad der står? Og hvis han læser, hvad der står, hvordan kan den måde, han læser teksten på (fx indlevelse, intonation, frasering, pauser og betoning) fortælle, om han læser med global forståelse, eller om der kun er tale om forståelse (Trabasso & Magliano, 1996, Trabasso & Suh, 1993) på lokalt niveau uden sammenhæng med resten af teksten til trods for korrekt gengivelse af ordene på tekstsiden? Kort sagt, hvad gør eleven for at problemløse, og hvordan lyder læsningen? Jo dygtigere og jo mere øvet læreren er til at lytte, observere og registrere højt-læsningen, jo skarpere bliver hun eller han til at observere flere og flere aspekter af læseprocessen. Når man har taget en Running Record, skal man kunne 'høre' læsningen igen, når man bagefter analyserer den.

Fejl

En Running Record taget på højt-læsning er grundlæggende et værktøj for fejlanalyse: Hvad er det, der gør, at læseren læser forkert? Er det muligt at afdække et særligt system eller mønster hos den enkelte, der fører til fejl? Tit er fejl blevet betragtet som noget negativt inden for et læringssystem, der vægter rigtig/forkert i det endelige produkt uden at reflektere nærmere over mulige årsager til fejlen under processen. Ser man derimod på fejl, der kan give nyttige oplysninger om processeringen af skriftsproget, åbner der sig nye muligheder for at kunne hjælpe barnet videre. Der er en årsag bag hver eneste fejl, eleven laver. Hvis man kan finde ud af årsagen, så ved man, hvordan man bedst muligt kan bruge sin viden om effektiv læseundervisning og undgå at forvirre eleven yderligere. Eftersom fejl ikke er tilfældige, og fordi de for det meste er delvis rigtige, antyder den pågældende fejl den type mental processering, der finder sted, og gør det muligt for os at undersøge netop det bestemte område i den enkeltes læseudvikling. En enkelt fejl, der står alene, giver færre oplysninger end et afdækket fejlmønster, og jo tydeligere dette mønster er, jo bedre kan den viden udnyttes i undervisningen.

Sammenlign to Running Records

Følgende to eksempler viser, hvad læreren kan opdage ved at analysere en Running Record. To forskellige elever læste den samme tekst, og det er tydeligt, at de har brug for hver sit undervisningsfokus.

Tekst

Klovnen sprang på
og pigen sprang på
og manden sprang på
og drengen sprang på
og elefanten sprang på
og toget
væltede.

1. Peters Running Record			Analyse af fejl og selvkorrektioner	
Titel: <i>Toget</i>			Anvendte informationer	
	Fejl	SK	Fejl M S V	SK M S V
√ √ √				
√ <u>pilen</u> √ √ pigen	/		M S V	
√ <u>mads</u> √ √ manden	/		M S V	
√ √ √ √ √ √ √ √				
√ <u>to</u> toget	/		M S V	
<u>væk</u> væltede	/		M S V	
	4		0 3 4	
<i>Peter brugte nogen visuel information fra ordene i teksten, og han var i nogen grad opmærksom på strukturen/syntaksen (fordi to af de fejl, han lavede, tilhørte den samme ordklasse, som godt kunne have stået på den plads i sætningen, hen til hvor fejlen opstod, men det kan diskuteres). Men han reagerede ikke på, at det, han læste, ikke gav mening</i>				

2. Thomas Running Record			Analyse af fejl og selvkorrektioner	
Titel: <i>Toget</i>			Anvendte informationer	
	Fejl	SK	Fejl M S V	SK M S V
√ √ √				
√ <u>damen</u> √ √ pigen	/		M S V	
√ <u>drengen</u> √ √ manden	/		M S V	
√ √ √ √ √ √ √ √				
√ <u>vognen</u> toget	/		M S V	
<u>brasede</u> væltede	/		M S V	
	4		4 4 0	
<i>Thomas udnyttede sproglige informationer, og hans fejl afspejlede, at han støttede sig til mening og struktur/syntaks. Det virkede ikke som om, han var opmærksom på, at der ikke var overensstemmelse mellem det han sagde og tekstens visuelle informationer (fonem-grafem forbindelserne).</i>				

Tilpasset fra An Observation Survey of Early Literacy Achievement (Clay 2002)

Analyse af fejl

Fejlene registreres, opgøres kvantitativt ved optælling, og rigtighedsprocenten udregnes i forhold til antal fejllæste og korrekte ord. Derfra går man over til en kvalitativ analyse af fejlene og opstiller hypoteser om de mulige informationer, som eleven anvendte i de fejllæste ord.

Informationer kategoriseres som

M: meningsstyrende informationer

S: informationer styret af syntaks eller sproglige strukturer

V: visuelle informationer, som hidrører fra grafemer og grafem-fonemkorrespondancen.

Til sidst gøres antallet af de forskellige benyttede informationer (M, S, V) op.

Selvkorrektioner

Mange har forsøgt sig med systemer for registrering af højt læsningsfejl uden at tillægge selvkorrektionen betydning. I Running Record anses selvkorrektionen for at være en meget vigtig adfærd, fordi selvkorrektionen sædvanligvis er et tegn på, at læseren krydstjekker de forskellige informationer i teksten. Dette er en af de ting, der markant adskiller Running Record fra andre fejlregistreringssystemer. Én af de ting, en læser gør, er at korrigerer sig selv (noteres som SK = selvkorrektion), uden at nogen har sagt eller udpeget, at der er noget galt. Og hver gang en læser retter sig selv, lærer han noget.

Hvad får læseren til at rette? Hvis man vil forklare denne fejl, kunne man måske spørge sig selv, om eleven mon rettede sig selv, fordi sætningen 'gik i fisk'? Fordi meningen gik tabt? Eller om eleven nåede at opfatte, at ordet lød underligt, og at "sådan kan man ikke sige på godt dansk"? Eller var der en uoverensstemmelse mellem bogstav-lydforbindelserne i det ord, eleven læste og det ord, der indiskutabelt stod på siden? Når sådanne spørgsmål dukker op hos den, der observerer, kan det ikke undgå at sætte en række tanker i gang, som fører videre til forestillinger om de kognitive og perceptuelle processer, som måtte foregå inde i læserens hoved, samtidig med at den aktive læser rekonstruerer forfatterens historie. Når dette er sagt, er selvkorrektionen også en af de ting, der er sværest at fortolke. Det er ikke alle selvkorrektionsprocesser, der foregår højt. Når læseren bliver dygtigere, bliver han mere og mere i stand til tavst at rette sine fejl. Det foregår inde i hovedet.

Analyse af selvkorrektioner

Antallet af selvkorrektioner tælles ligeledes sammen og selvkorrigeringsraten udregnes på en bestemt måde. Efterfølgende suppleres den med en kvalitativ analyse og fortolkning af elevens problemløsningsstrategier. Man vurderer, hvilke ekstra informationer der førte til selvkorrektionen. Se følgende to eksempler:

Tekst 1: Der boede engang en drage oppe i bjergene.

Mia: Der var [pause] boede engang en drage oppe i bjergene.

Registrering: \checkmark var | sk \checkmark \checkmark \checkmark \checkmark \checkmark \checkmark
boede |

Måske udnyttede Mia sin viden om sætningsstrukturer (syntaks) og måske sin forforståelse om eventyreren til at forudsige, at 'var' kom lige efter 'Der'. Men da hun fik øje på selve ordet, bemærkede hun, at ordene ikke svarede til hendes forudsigelse. I stedet for bogstaverne v-a-r så hun bogstaverne b-o-e-d-e. Og det førte til en selvkorrektion. *En sådan reaktion er tegn på god læseudvikling.* Mia var dygtig til at forudsige, hvad der måtte komme som det næste, men hun var også opmærksom på at repræsentere teksten korrekt. Man kalder dette: *selvkorrektion ud fra tekstens visuelle/lydlige informationer.* Men det er ikke altid, at selvkorrektioner opstår på den baggrund. Se dette eksempel:

*Tekst 2: Pussi var en stor tyk rød kat, som altid var sulten.
Den var meget grådig.*

Nanna: Pussi var en stor tyk rød kat, som altid var sulten.
Den var meget grå / dig / dig / grå /
[pause – ser på læreren] den var meget grådig.

Registrering: \checkmark \checkmark \checkmark \checkmark \checkmark \checkmark \checkmark \checkmark \checkmark \checkmark \checkmark
 \checkmark \checkmark \checkmark grå | dig | dig | grå | sk
grådig | | | |

Da Nanna kom til ordet grådig, kunne hun ikke læse det umiddelbart. Måske var hun ikke så fortrolig med glosen. Men hun genkendte to orddele i glosen, som oven i købet var meningsbærende hver for sig men ikke i denne kontekst. De gav ikke mening og

passede ikke med syntaksen. Hun blev forvirret, men besluttede så at gå lidt tilbage i teksten og genlæse for at trække på meningen. Dette kaldes *selvkorrektion ud fra tekstens mening*. De gode læsere udnytter de informationer, der er nødvendige for at kunne problemløse og viser, at de magter at finde en fornuftig balance mellem de forskellige informationer i teksten.

Forudsigelse

At kunne forudsige, hvad der kommer som det næste, er omdrejningspunktet for effektiv læsning. Det skyldes hovedsageligt, at det er vanskeligt at fortolke bogstaver og ord uden at kende den kontekst, de står i (Bruner 1985). Alle modne og erfarne læsere forudsiger konstant, hvad der kommer som det næste.

Anden læseadfærd

Den opmærksomme underviser bemærker ikke kun fejl og selvkorrektioner, men også ord, der udelades eller springes over. Nogle gange bliver det oprindelige ord erstattet med et andet, som måske lige så godt kunne have stået der. Andre gange stopper eleven og går tilbage, måske starter han forfra enten

på ordet eller går længere tilbage. Og andre gange læses ukritisk videre, selvom hverken syntaksen er korrekt, eller det læste passer med det, der står. Alt dette registreres i en Running Record.

Problemløsning

Læreren registrerer også, hvordan eleven problemløser. Når en læser ikke umiddelbart kan læse et ord, prøver han måske at finde ud af, hvad der står på forskellige måder. Måske staver han, lyderer, lydglider eller deler ordet op i større eller mindre kendte dele eller starter med de første lyde og læser så hele ordet. Måske lykkes syntesen, måske ikke. Der er mange måder at problemløse på. Se eksemplerne på fire forskellige læsemåder af samme tekst:

Tekst: Hun kunne se børnene svømme i vandet.

- Elev 1: Hun kunne se børnene s/sv/svøm/svømme i vandet.
- Elev 2: Hun kunne se børnene synge i vandet – svømme i vandet.
- Elev 3: Hun kunne se børnene svømm/ e/ svøm/ svømme i vandet.
- Elev 4: Hun kunne se børnene/ i vandet/ – børnene svømme i vandet.

Det lykkedes for hver elev at finde ud af det ord, de ikke umiddelbart kunne læse, og de fandt ud af det på forskellige måder. Selv et enkelt eksempel giver nogle oplysninger, men et mønster fra flere eksempler giver os mere tydelige informationer. Det er vigtigt at få registreret hele problemløsningsprocessen og ikke nøjes med at notere fejlen, hvis læreren skal kunne afdække, om eleven anvender produktive eller uproduktive strategier. Hvis læreren ikke griber ind, når eleven er kommet på afveje, kan det hurtigt blive starten på tillærte læseproblemer. Det er lærerens ubestridte ansvar at bryde dette mønster så hurtigt som overhovedet muligt.

Balance

Når man tager en Running Record, er det interessant at afdække de informationer i teksten, som eleven bruger, og hvordan han eller hun bruger dem. Hvis barnet læser en skøn- eller faglitterær tekst af passende sværhedsgrad, skal vi vide, om barnet aktivt og fleksibelt trækker på informationer fra talesproget, fra sine erfaringer og fra det, der står på tekstsiden. Er eleven lidt forud for det, han eller hun læser, og holder han de forskellige informationer op mod hinanden? Men nogle elever har problemer, fordi de kun anvender én problemløsningsstrategi på bekostning af de øvrige. De støtter sig enten til deres bogstavkendskab eller til bogstav-lydrelationen så meget, at meningen går tabt. Hvis lærere opmuntrer til ensidig brug af grafem-fonemrelationerne hos begynderlæsere, kan det koste læseforståelsen på sigt især hos de elever, der ikke af sig selv bruger flere problemløsningsstrategier.

Der kan ikke anvises nogle 'firkantede' eller hurtige retningslinjer for, hvad effektive læsestrategier består af, bortset fra at det ser ud til, at fleksibel brug af strategier og informationskilder er mest effektive, når læseren bruger sin energi på målet for læsning: at konstruere mening.

Sidste bemærkninger

Running Record er et evalueringssværktøj, der ved systematisk observation og registrering kan opfange læseadfærd hos den enkelte elev under højt læsning af sammenhængende tekster. Running Record kan nemt og hurtigt, på ca. 10 minutter, give læreren indblik i elevens læseadfærd. Det er nødvendigt for at kunne planlægge en målrettet undervisning både på klasseniveau og individuelt. Running Record opgøres både kvantitativt og kvalitativt. Analysen

af Running Record giver mulighed for præcist at beskrive elevens styrke og svagheder i læseprocessen, fordi den er flersidig og fremadrettet og dermed giver læreren flere handlemuligheder. Til slut vil jeg blot understrege, at valget af evalueringssværktøj bør bestemmes af, hvilke oplysninger underviseren ønsker at få i den givne situation.

Denne redegørelse for *hvad, hvorfor og hvordan* i forbindelse med Running Record løfter kun en lille flig af sløret for de mange oplysninger, læreren kan hente fra analysen af en Running Record. Den interesserede læser henvises indtil videre til den originale udgave af Marie Clay.

Referencer

- Bruner J. (1985). Models of the Learner. *Educational Researcher* 14, 6:5-8.
- Clay, M., K. Wangebo (2005). *Børns fornemmelse for skriftsprog*. København: Alinea.
- Clay, M. M. (2002). *An Observation Survey of Early Literacy Achievement*. Portsmouth, NH: Heinemann.
- Clay, M. M. (2000). *Running Records for Classroom Teachers*. Auckland: Heinemann.
- Clay, M.M. (1982). *Observing Young Readers: Selected Papers*. Portsmouth, NH: Heinemann.
- Clay, M.M. (1991). *Becoming Literate: The Construction of Inner Control*. Auckland: Heinemann.
- Johnston, P.H. (1996) *Knowing Literacy: Constructive Literacy Assessment*. York, Maine: Stenhouse.
- Trabasso, T., & Magliano, J. (1996). Conscious understanding during comprehension. *Discourse Processes*, 21 (3), 255-287.
- Trabasso, T., & Suh, S. (1993). Understanding text: Achieving explanatory coherence through online inferences and mental operations in working memory. *Discourse Processes*, 16 (1-2), 3-34.